

УДК 821.161.2:821.161.1.09(092)(049.32)

DOI 10.31654/2520-6966-2021-18f-103-157-158

Сквіра Н. М.

кандидат філологічних наук, с. н. с. відділу зарубіжних і слов'янських літератур Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України

Мозаїчне панно Гоголевої України.

(Рецензія на книгу Г. В. Самойленка

«Микола Гоголь і Україна: енциклопедія».

Ніжин: НДУ ім. М. В. Гоголя, 2020. 696 с.)

2020 рік – пам'ятна дата для Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя: 200-річчя від дня заснування. Красномовним подарунком до вшанування цієї дати стала енциклопедія «Микола Гоголь і Україна», в якій розкрито не лише життєтворчість геніального письменника, а й широкий спектр надбань української культури, пов'язаних із його славетним іменем.

В об'ємній книзі (696 сторінок) автор – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри світової літератури та історії культури Григорій Васильович Самойленко, який досліджує творчість Миколи Гоголя вже понад 40 років і має колосальний науковий доробок, на багатому фактичному матеріалі висвітлює життєтворчі зв'язки письменника з нашою країною, широким колом представників української культури, що були та є популяризаторами й інтерпретаторами його творчості. З-поміж них: засновник, директори, професори Ніжинської вищої школи (І. Безбородько, М. Белоусов, І. Орлай), відомі культурні діячі (В. Тарновський, Д. Трощинський), рідня Гоголя від дідів і прадідів (О. Гоголь, В. Гоголь-Яновський, О. Головня, М. Биков, М. Трушковський), товариші М. Гоголя по гімназії (К. Базилі, М. Білевич, Є. Гребінка, Н. Кукольник), філологи, гоголезнавці й автори праць, пов'язаних із творчою спадщиною Гоголя (І. Айзеншток, Н. Арват, С. Абрамович, Ю. Барабаш, О. Бодяньський, О. Киченко, П. Михед], артисти, актори та режисери (Л. Курбас, І. Миколайчук, Б. Ступка, Н. Ужвій), живописці й графіки (О. Агін, П. Білецький, М. Ге, В. Маковський, С. Якутович), письменники і перекладачі (С. Васильченко, Леся Українка, П. Куліш, І. Сенченко, А. Хуторян), співаки (Д. Аграновський, Є. Червонюк], скульптори (П. Мартос, О. Ковальов) та ін. Загалом понад 800 персоналій.

Докладні статті присвячено творам Гоголя, зокрема збірнику повістей і статей «Арабески», «Миргород», повістям «Вій», «Нев-

ський проспект», «Ніс», «Портрет», «Рим», «Тарас Бульба», комедії «Ревізор», поеми «Мертві душі», «Вибраним місцям із листування з друзями» тощо.

Надзвичайно інформативними є рубрики «Велика Вітчизняна війна 1941–1945 рр. і М. Гоголь», «Гоголезнавчий науково-методичний центр», «Народна творчість і Гоголь», «Рід Гоголів-Яновських». Окрім розлогої статті «Пам'ятники М. Гоголю в Україні», окремо йдеться про села та міста (Василівка, Великі Сорочинці, Гоголеве, Диканька, Кибинці, Миргород, Ніжин, Київ, Яреськи), з якими пов'язано життєпис Гоголя.

Варто наголосити на художньому оформленні матеріалів видання: фото, портрети, ілюстрації (до творів, кінематографічної гоголіани, сцен з опери, вистав, скульптурних композицій, художніх полотен, філателії тощо) унаочнюють текст, допомагають візуалізувати зміст статей, надають естетичної гармонії книжці.

Енциклопедія завершується хронікою життя і творчості Миколи Гоголя, пов'язаної з Україною, що охоплює щомісячні події 1809–1852 рр. та 1931 р. – перезахоронення праху Гоголя на Новодівоче кладовище. Також подано джерела, які використав автор під час складання хронології.

Мозаїчне панно Гоголевої України допоможе не лише глибше пізнати, а й осмислити неповторність і унікальність української культури, приверне увагу читачів, які цікавляться творчістю геніального письменника, що зумів досягнути самотності України, прославити її на весь світ, змусив полюбити український народ та його славетні традиції. Книжка буде цікавою для літературознавців, культурологів, театро- й кінознавців, краєзнавців.

Автор енциклопедичного видання «Микола Гоголь і Україна» Самойленко Григорій Васильович, безумовно, заслуговує на присудження йому премії.

Skvira N. M.

Candidate of Philological Sciences, Senior Research Fellow Department of Foreign and Slavic Literatures of the Institute of Literature. T. G. Shevchenko National Academy of Sciences of Ukraine

Mosaic panel of Gogol's Ukraine (Review of the book by G. V. Samoilenko "Mykola Gogol and Ukraine: an encyclopedia" Nizhyn. M. V Gogol NDU, 2020. 696 p.)